

FELSEFE DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

*Erhan TECİM***

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de özel veya devlet okulu olan bütün liselerde zorunlu ders olarak okutulan felsefe dersine yönelik öğrencilerin tutumlarını ölçebilmek amacıyla düzenlemiştir. Aksaray il merkezinde gerçekleştirilen bu araştırmada, lise 11. sınıf öğrencileri araştırma evreni olarak tespit edilmiştir. Aksaray il merkezinde yer alan 14 ayrı lisede (farklı lise türleri) gerçekleştirilen çalışmada tabakalı örneklem seçimi kullanılmıştır. Çalışmaya, daha önce felsefe dersi almış olan 377 öğrenci katılmıştır. Hazırlanan soru formunda öğrencilere ait kısa demografik verilerin elde edilmesinin yanında, felsefe dersine dair tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan soru maddeleri yer almıştır. Elde edilen veriler ile açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve felsefe dersine yönelik bir tutum ölçeği oluşturulmuştur. Açıklayıcı faktör analizinin sonucunda Cronbach's Alpha Güvenirlilik Katsayısı 0,911 olan, 20 maddeden ve beş alt faktörden (ilgisizlik, yararlılık, sevgi, güven, öğreticinin rolü) oluşan tutum ölçeği elde edilmiştir. Soru formuna eklenen bu bilgiler sayesinde öğrencilerin felsefe dersine dair tutumlarında etkili olduğu düşünülen; öğrencinin cinsiyeti, akademik alanı ve okul türü gibi değişkenler de incelenmiştir. Cinsiyet değişkeni ile ölçeğe ait alt faktörler arasında yapılan t-testi analizine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin felsefe dersine yönelik benzer tutumlara sahip olduğu söylenebilmektedir. Akademik alanlara göre ölçeğin alt faktörleri arasında yapılan analizlerde ise sadece güven alt faktörüne ait bir anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Sosyal bilimler alanındaki öğrenciler, diğer akademik alanlara göre güven alt faktörü açısından ortalamanın üzerinde yer almışlardır. Diğer yandan sevgi alt faktörünün ortalamasının (1,9) oldukça düşük olması Türkiye genelinde yaygın bir kanı olan felsefe dersinin pek sevilmediği mitini doğrular şekilde olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Felsefe Dersi Tutum Ölçeği, Ölçek Geliştirme, Eğitim Sosyolojisi

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, El-mek: erhantecim@gmail.com

A STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY OF THE ATTITUDE SCALE OF PHILOSOPHY COURSE

STRUCTURED ABSTRACT

Basically this study designed to measure of high school student's attitudes towards philosophy courses. Philosophy courses are really important for the high school student's future life due to Exam of Entrance for Higher Education (YGS). This research was conducted with 14 separated high schools (different academic area and school type) which located in the city center of Aksaray province. Stratified sampling was used during the selection of the participant unit. Philosophy course are compulsory lesson for all high school students which they have to pass this course during 11th grade. This survey had only applied for 11th grade students because of that. 377 students were joined as a participant who is already taken the philosophy courses at the end of the survey. If we consider all of the students counts at the 11th grade was 2896 at the center of Aksaray province so that, it is mean 13% of the students was sampled in the survey. This study might be summarized in four stages by methodological aspects. First of all preparing items, secondly as data collection tool, pre-test of the scale was prepared and performed; third, the main survey of the study was performed on the field. Finally, according to the obtaining data sets was performed analysis of validity and reliability and the others analysis such as t-test, ANOVA. During the process of he preparing question items were got opinions of academicians in the area and high school teacher of Philosophy courses. After the negotiations some regulation were made on the items.

Final version of the scale was prepared and then performed on the field after regulations. Proper items have taken place in prepared survey to obtain the demographic data of students such as sex, academic department, type of high school and income. In the applied form the answers to questions substance was created 'Likert' style. The process of 'recode' was applied for the located negative items (7 items) in the scale. An 'attitude scale' was created for the course of philosophy by the analysis of validity and reliability was carried out with the obtaining data sets. The result of exploratory factor analysis demonstrated that twenty items loaded on five sub-factors. Five sub-factors were defined as apathy, utility, affection, trust and role of instructive. The attitude scale which consists of 20 item and five sub-factors were also analyzed by other variables. To determine for structure validity, explanatory factor analysis were used in this study. KMO capability of measurement was 0,983. Also Cronbach's Alpha formula was used for determine the reliability of the scale. Cronbach's Alpha reliability parameter was found as 0.911. Most of the academicians agree that reliability test score over 0.70 was enough for the reliability of the scale. Each sub-factors also analyzed for reliability by their own items. According to the Cronbach's Alpha reliability parameter of sub-factor of apathy was found 0.900. Sub-factor of utility parameter was 0.825, sub-factor of affection parameter was 0.825, sub-factor of trust parameter was 0.696 and sub-factor of the role of instructive was found as 0.846. Obtained findings

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

were analyzed by using statistical programs. Furthermore, t-test and ANOVA were used for item analysis.

As a result of the study, it was determined that there was no significant difference when compare the means of girls and boys according to process of t-test analysis. On the other hand it was determined there was significant difference according to academic department, which the students of social science area were significantly shows difference by trust sub-factor from the students of the department of Turkish-mathematics and science against the philosophy courses. It is widespread as general belief that most of the high school students don't like philosophy Courses. If it is considered that the mean of affection sub-factor of the scale was really loaded under the average (1, 9). On the other hand, apathy sub-factor of the scale was loaded 3,6 mean point. These findings let researcher have some interpretation about the students which they really less like the philosophy course but also highly they have some apathy feelings. In this study also here were some shortcomings in addition to these findings. Especially exceptions of the Social Science High Scholl because of during the survey there were no 11th grade students and the other important shortcomings was the lack of the confirmatory factor analysis that one of the measure of the structural validity. Further research should consider for verify the findings.

Key Words: Attitude Scale of Philosophy Course, Scale Development, Sociology of Education,

1.Giriş

1.1 Amaç

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki lise ve ilköğretim okullarında, öğrencilerin almış olduğu birçok zorunlu ders mevcuttur. Liselerdeki felsefe dersi ise dönemsel uygulamalarla zaman zaman zorunlu olmaktan çıkarılmış veya öğrencilerin tercih ettikleri akademik alana göre derslere ait zorunluluk kistasları değişmiştir. Öğrenci Seçme Yerleştirme Sisteminde (ÖSYS) arada bir yapılan değişiklikler felsefe dersini, sınavda sorulan soru sayılarını ve tercih edilecek alanı hep etkileye gelmiştir.

Günümüzde (2013-2014 eğitim yılı) Felsefe dersi liselerde bütün akademik alanlarda zorunlu bir ders olarak okutulmaktadır. ÖSYS açısından ise, Yüksek Öğretime Geçiş (YGS) sınavında 8 felsefe sorusunun bütün adaylar tarafından cevaplanması beklenmektedir. Eğer öğrenci Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf ise; ilave olarak 5 felsefe sorusuna daha cevap vermek zorundadır (ÖSYM, 2014: 32).

Lisans Yerleştirme Sınavından (LYS) ise 'felsefe grubu' adı altında Psikoloji, Sosyoloji, Mantık ve yine Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinden muaf olanlar için, ilave felsefe sorularının olduğu 32 soruluk bir bölüm vardır. Bu bölümden elde edilecek puanlarla (TS1, TS2) bir yükseköğretim kurumuna yerleşmek isteyen öğrenciler bu sorulara da doğru cevap vermek zorundadır (ÖSYM, 2014: 33).

Felsefe dersinin böylesine önemli olduğu bir dönemde yaşamaktayız. Öğrencilerin felsefe dersine karşı takınmış olduğu tutum geleceklere açısından önem arz etmektedir. Apriori olarak ilk kanı öğrencilerin felsefe derslerini sevmeyeceği ve çokta olumlu olmayan bir tutum takındıkları şeklinde olacaktır. Bu çalışma öğrencilerin felsefe dersine olan tutumunu gerçekçi bir şekilde

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

belirlemeye yardımcı olacaktır. Elde edilecek olan ölçek ise daha sonraki çalışmalarda bir veri olarak kullanılabilir.

Tutum araştırmaları, akademik literatürde oldukça yer kaplayan ve bireylerin ne düşündüğünü ve nasıl davranacağını ölçmeye yönelik olan çalışmalardandır. Grupsal ve kurumsal ölçekte tutum araştırmaları yapılabileceği gibi yaygın olarak bireylerin belirli hususlardaki tutumunu ölçmeye yönelik olarak yapılmaktadır. Özellikle lise ve üniversite öğrencilerine yönelik yapılan tutum araştırmaları çok geniş bir oranda literatürde yer bulmaktadır. Bu araştırmalar ‘çevre duyarlılığı’ veya ‘sigara içme davranışı’ gibi belirli bir duruma yönelik tutum ölçümü şeklinde (Gezer vd. , 2007; Çelik vd. 2000) gerçekleştirilmektedir. Ya da akademik yönelimi ölçmeye dönük olarak matematik, coğrafya, kimya, türkçe vb. belirli bir derse ilişkin öğrenci tutumları ölçülmektedir¹. Bu çalışmada ise amaç öğrencilerin felsefe dersine karşı tutumlarını ortaya koymak olacaktır.

Birçok araştırma göstermektedir ki öğrencinin bir derse karşı tutumu ile ders başarısı arasında oldukça güçlü bir ilişki vardır (Peker ve Mirasyedioğlu 2003; Kan ve Akbaş, 2005;). Bu çalışma tekrar aynı konuyu sorgulamak veya yeniden doğrulamak amacı gütmemektedir. Ancak daha sonra yapılabilecek felsefe dersi ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere bir veri seti sunmayı amaçlanmaktadır.

Öğrencilerin herhangi bir derse karşı tutumları farklı boyutlarda cereyan edebilir. Bu çalışmanın ürünü olan ölçek, farklı alt boyutlarıyla irdelenmiştir. Bir ölçeğin alt boyutlarını bilmek; hem ölçme aracı hakkında daha detaylı bilgi edinmeye yardımcı olmakta; hem de sahaya ilişkin verileri değerlendirme esnasında araştırmacıya daha açık ve tutarlı bir analiz yapma imkânı sunmaktadır. Bu makalede diğer ölçek geliştirme çalışmalarından farklı olarak, geliştirilen ölçek bazı değişkenlerle analiz edilmiştir ve sonuçlar paylaşılmıştır. Bu açıdan Aksaray ilindeki lise 11.sınıf öğrencilerin, felsefe dersine olan tutumları ölçülecek ve öğrencilerin felsefe dersine olan tutumlarında etkili olabilecek yaş, cinsiyet, gelir, okul ve akademik alan gibi diğer demografik değişkenlerde gözlemlenecektir.

2. Yöntem

Metodolojik açıdan bu çalışma genel olarak dört aşamada özetlenebilir. İlk olarak soru maddelerinin hazırlanması, akabinde deneme ölçeğinin hazırlanması, daha sonra ise sahaya inilerek soruların uygulanması ve en sonunda güvenilirlik ve geçerliğinin belirlenerek analizler yapılması olarak şekillenir. Soru maddelerinin hazırlanmasında hem akademisyenlerden hem de Milli Eğitimdeki felsefe hocalarından görüş alınmıştır. Yapılan düzenlemelerle son halini alan ölçek sınanmış ve nihayetinde saha uygulamasına geçilmiştir.

Ölçek maddelerinin belirlenmesinde daha önce diğer dersler için uygulanmış olan ölçeklerden faydalanılmıştır. Örneğin; Sarıtaş ve Süral’in (2008) ‘fen ve teknoloji öğrenimi dersine yönelik tutum ölçmek’ için hazırlamış oldukları ölçek maddelerinden; Canakay’ın (2006) ‘müzik teorisi dersine yönelik tutum ölçeği’ maddelerinden; Koçaoğlu ve Türkmen’in (2010) ‘biyoloji dersine yönelik hazırladıkları tutum ölçeği’ maddelerinden; Kan ve Akbaş’ın (2005) ‘lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği’ maddelerinden faydalanılmıştır. Bu çalışmaların neticesinde ön elemelerden sonra soru havuzunda kalan 66 soru ile saha uygulaması yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde, farklı alt boyutları niteleyen 5 alt faktör tespit edilmiştir. Bunlardan 7 maddesi olumsuz, 13 maddesi olumlu olmak üzere toplamda 20 maddeden oluşan ve 5 ayrı alt faktörü bulunan bir ölçek elde edilmiştir.

¹ Çeşitli derslere ilişkin tutum ölçekleri örnekleri için bkz. Özgen, Bindak ve Birel, 2007; Özgen ve Bindak, 2009; Demirkaya ve Arıbaş, 2004; Pehlivan, 2010; Peker ve Mirasyedioğlu, 2003, Akendere, Öyalvaç ve Duman, 2010; Koçaoğlu ve Türkmen, 2010; Kan ve Akbaş, 2005.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, öğrencilerin konuya ilişkin en gerçekçi cevapları verdikleri varsayımına dayanmaktadır. Çalışma Aksaray il merkezinde Lise 11.sınıf öğrencilerine yönelik olarak yapılmıştır. Örneklem seçimi yapılırken öğrencilerin felsefe derslerini almış veya alıyor olmalarına dikkat edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının lise ders müfredatına göre öğrencilerin 11. sınıftan önce felsefe dersini almaları olası değildir. Bu açıdan örnekleme dâhil edilecek olan öğrencilerin özellikle 11. sınıfta olmalarına dikkat edilmiştir.

2.1. Uygulama Grubu (Evren ve Örneklem)

Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2012-2013 eğitim istatistiklerine göre 11. sınıflara ait öğrenci sayısı ‘Genel Lise’ programına göre şehir merkezi toplamı 1660, ‘Mesleki ve Teknik Lise’ programına göre şehir merkezi toplamı 1034 olmuştur. Her türden lise dâhil edildiğinde ve şehir merkezi ve merkeze bağlı köyler olmak üzere, 11. sınıf öğrenci sayısı ise toplam 2896 olmuştur.

Bu araştırma sadece şehir merkezi ile sınırlı tutulmuş olup, şehir merkezinde yer alan liselerin 11. sınıf öğrencileri değerlendirmeye alınmış, merkeze bağlı köyler örnekleme dâhil edilmemiştir. Aksaray şehir merkezinde yer alan 25 adet genel ve mesleki nitelikli liseden 14 tanesi ‘Katmanlı Rasgele Örnekleme’ yöntemine uygun olarak seçilmiştir. Okulların ‘akademik tür’ ve ‘akademik başarı’ açısından tam bir çeşitlilik sağlanmasına özen gösterilmiştir. Benzer ‘akademik tür’ niteliğine sahip olan liseler arasından, başarı ve popülerlik açısından (giriş puanları veya ilgi) en altta ve en üstte yer alanlar tercih edilmiştir.

Tablo 1: Okullardaki Öğrenci Sayısı ve Örneklem Sayısı

	Okullardaki 11. Sınıf Öğrenci Sayısı* (N)	Örnekleme Dâhil Edilen Öğrenci Sayısı (F)
Aksaray Fen Lisesi	75	24
Anadolu Öğretmen Lisesi	86	26
Hazım Kulak Anadolu Lisesi	150	35
Anadolu İHL	93	45
Merkez İHL	213	45
Atatürk Anadolu Lisesi	209	32
Kanber Demir Lisesi	106	52
Aksaray Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	468	17
NMY Kız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	138	12
Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	63	27
HCK Anadolu Sağlık Lisesi	76	29
Özel Sema Anadolu ve Fen Lisesi	64	25
Özel Artı Metropol Lisesi	41	13
Toplam	1782	377

*Aksaray Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Birimi (2012-2013 öğretim yılı)

Örnekleme alınan liselerde 11. Sınıf şube sayısı akademik tür (TM, S, TS,) açısından farklılaşmamaktaydı. Okullardaki 11. Sınıf şube sayısı genelde bir veya iki şube olduğundan çok fazla tercih yapmayı gerektirecek bir durum olmamıştır. Şube sayısının fazla olduğu birkaç okulda ise akademik başarı, cinsiyet, akademik tür vb. açılardan heterojenlik arz eden şubeler uygulamaya alınmıştır. Uygulamaya katılan öğrenciler ise, belirlenen sınıflardan, ‘tesadüfî yöntemle’ gönüllü olan öğrenciler çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmacı, anket yapım aşamasında öğrencilerle beraber kalarak gözlemlerini sürdürmüştür.

Örnekleme dâhil edilen öğrenci sayısı 377 olurken; örnekleme dâhil edilen okullardaki mevcut 11. sınıf öğrenci sayısı toplamı ise 1782 olmuştur. Şehir merkezindeki 11. sınıf öğrenci

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

sayısının 2896 olduğu hatırlanırsa, öğrencilerin % 13'ünün örnekleme dâhil edildiği görülür (Bkz. Tablo 2).

Çalışmaya % 49'u kız, % 51'i erkek olmak üzere 377 öğrenci dâhil olmuştur. Bu öğrencilerin % 67'si 17 yaşında iken; % 17,5'u 15-16 yaş aralığında; % 14,9'u ise 18-19 yaş aralığındadır (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2: Örnekleme İlişkin Bilgiler

	Değişken	Frekans	Yüzde %
Cinsiyet	Erkek	155	41,1
	Kadın	222	58,9
Yaş	15-16 yaş	66	17,5
	17 yaş	255	67,6
	18-20 yaş	56	14,9
Akademik Alan	Türkçe-Matematik	121	32,1
	Sosyal Bilimler	90	23,9
	Fen Bilimleri	166	44,0
Gelir	1000 TL altı	87	23,1
	1000-1990 TL arası	134	35,5
	2000-2990 TL arası	80	21,2
	3000 ve üzeri	76	20,2
Baba Mesleği	Esnaf	97	26,1
	Memur	80	21,5
	Serbest İşçi	103	27,7
	Diğer	92	24,7
Anne Mesleği	Ev Hanımı	323	86,8
	Esnaf	6	1,6
	Memur	28	7,5
	Serbest İşçi	8	2,2
	Diğer	7	1,9
Toplam		377	100

Akademik alan itibarıyla bakıldığında örnekleme dâhil olan öğrencilerin % 44'ünün Fen Bilimleri alanını; % 32,1'inin Türkçe-Matematik alanını; % 23,9'unun ise Sosyal Bilimler akademik alanını tercih ettikleri görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Öğrencilerin ailelerine ait gelir bilgileri değerlendirildiğinde % 58,6'sının 2000 TL altında gelire sahip olduğu; geri kalan % 42,4'ünün ise 2000tl üzerinde bir gelire sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin baba mesleklerine bakıldığında memur, esnaf, işçi oranının görece olarak birbirine yakın olduğu görülür. Ancak öğrencilerin anne mesleğine bakıldığında, annelerin % 86,8'inin gelir getiren bir işte çalışmadığı ancak ev hanımlığı yaptığı, buna karşılık öğrencilerin annelerinin sadece % 13,2'sinin gelir getiren bir işte çalıştığı görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

2.2. Ölçek ve Maddelerin Oluşturulması (Veri Toplama) - Uygulama

Uygulanan soru formunda madde cevapları 'likert' tarzında oluşturulmuştur. Likert türü ölçekler çoğunlukla çift yönlü, iki olumlu, iki olumsuz yön bildiren ve bir orta noktadan oluşan beş seçeneğe sahip bir ölçektir. Bu çalışmada ise tek yönlü kademeli likert kullanıldığından nötr bir orta nokta bulunmamaktadır (Erdoğan, 2012: 248). Cevaplar, katılımcılardan tarafından 1'den 5'e kadar olan rakamların yuvarlak içine alınması ya da karalanması sonucunda elde edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Buna göre seçenekler, “Hiç Katılmıyorum (1)”, “Biraz Katılıyorum (2)”, “Orta Derecede Katılıyorum (3)”, “Çoğunlukla Katılıyorum (4)”, “Tamamıyla Katılıyorum (5)” şeklinde verilmiştir. Katılımcı öğrencilere uygulanan soru formunda ilk 15 madde, demografik bilgileri tespit etmek amacıyla yer almış sorulardan meydana gelmiştir. Soru formunun daha sonraki kısımlarında felsefe dersine yönelik tutumu ölçmek amacıyla sorular yer almıştır. Bu maddelerden 32 tanesi müfredat, 29 tanesi dersin niteliği ve 5 tanesi öğretmenin davranışı ve sınıf içi tutumu ile alakalı olarak kurgulanmıştır.

Çalışmanın saha uygulaması kısmı gerekli resmi izinlerin alınmasından sonra, 2012-2013 eğitim öğretim yılının güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Sınıf ortamında gerçekleştirilen uygulama öncesinde konuya ilişkin öğrencilere anketin amacı hakkında bilgi verilerek hem heyecanları azaltılmış hem de hazır olunuşlukları yükseltilmiştir.

2.3. Analiz ve Bulgular

Verilerin faktör analizi için uygunluğunun tespit edilmesi, KMO testinden elde edilen puanın 0.60’ın üzerinde olması ile ilgilidir (Büyüköztürk, 2006: 126). KMO testi sonuçlarından alınan puana göre faktör analizi yapmak için gerekli önkoşullar sağlanmış olmaktadır. KMO testi sonuçlarının 0.80 den büyük olması ilgili literatüre göre çok iyi; 0.90’dan büyük olması ise neredeyse mükemmel olarak kabul edilmektedir (Sipahi, Yurtkoru, Çinko, 2010: 80). Bu çalışmada yapılan faktör analizi sonucu ortaya çıkan KMO ölçüm yeterliliği 0,893 olmuştur.

Ölçeğe ilişkin yapı geçerliliğinin test edilmesi sürecinde ise faktör yükleri değerlendirilmiştir. Normal koşullarda faktör yükü 0.45’in (Büyüköztürk, 2006: 124) veya 0.50’nin (Sipahi, Yurtkoru, Çinko, 2010: 81) altında olan maddeler ölçeğe dâhil edilmemektedir. Bu çalışmada ise faktör yükü 0.60’ın altında olan maddeler ölçeğe dâhil edilmemiştir.

Bu işlemlerden sonra faktör sayılarının belirlenmesi, faktör değişkenlerinin belirlenmesi ve faktöre isim verilmesi aşamalarına geçilmiştir. Faktör sayısını belirlemede faktör özdeğerinin ‘1’ veya üzerinde olmasına dikkat edilmektedir. Bu çalışmada kullanılmamasına rağmen, faktör sayısının araştırmacı tarafından belirlenmesi şeklinde bir seçenek de mevcuttur. Yapılan ön analizlerin akabinde, alt faktörlerin sayısı 5 olarak belirmiştir.

Ölçeğe ait faktör sayılarının belirlenmesi esnasında Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Faktör içerisine giren maddelerin tespiti noktasında Varimax tekniği kullanılmış ve faktör yüklerine göre hangi maddenin hangi faktör altında yer aldığı tespit edilmiştir. Aslında bütün bu aşamalar yani faktör analizinin yapılması, faktör sayısının belirlenmesi, faktöre giren maddelerin tespiti ve faktöre isim verilmesi gibi süreçler birbirinden bağımsız süreçler değildir. Birbiri içine geçmiş olan bu süreçler yapılan analizler sonucunda en makul ve en kullanışlı bir şekilde veri elde etmeye yönelik istatistikî değerlendirmelerdir.

Değerlendirmeler neticesinde özdeğeri ‘1’ın üzerinde olan 5 faktör belirmiştir. Böylece 7 maddesi olumsuz, 13 maddesi olumlu olan ve toplamda 20 maddeden oluşan 5 faktörlü bir ‘Felsefe Dersi Tutum Ölçeği’ ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt faktörleri ise İlgisizlik (7 Madde), Yararlılık (4 madde), Sevgi (4 madde), Güven (3 madde), Öğreticinin rolü (2 madde) şeklinde olmuştur (Bkz. Tablo 3).

Ortaya çıkan 20 maddelik ‘Felsefe Dersi Tutum Ölçeğinin’ güvenirlilik analizi yapılmış ve Cronbach’s Alpha güvenirlilik katsayısı 0.911 olarak bulunmuştur. Genel bir kanı olarak güvenirlilik testinin 0.70 ve üzeri bir değere sahip olması güvenilirliğin bir göstergesidir (Sipahi, Yurtkoru, Çinko, 2010: 89). Her bir alt faktör benzer analize tabi tutularak kendi alt boyutlarında ne derece tutarlı ve güvenilir oldukları da tespit edilmiştir. Buna göre ‘İlgisizlik’ alt faktörünün Cronbach’s Alpha güvenirlilik katsayısı 0.900 olurken; ‘Yararlılık’ alt faktörü 0.825 ; ‘Sevgi’ alt faktörü 0.825;

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

‘Güven’ alt faktörü 0.696 ve ‘Öğreticinin Rolü’ alt faktörünün Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı 0.846 olarak bulunmuştur (Bkz. Tablo 3).

Birinci faktör, ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 22,1’ni açıklarken; ikinci faktör % 13,8’ini açıklamaktadır. Bütün alt faktörler göz önüne alındığında açıkladıkları toplam varyans %68,9’luk bir orana sahip olmaktadır. Bu da bir çalışma için yeterli olabilecek bir düzeye işaret etmektedir (Bkz. Tablo 3).

Tablo3: Felsefe Dersi Tutum Ölçeği Sorularına Uygulanan Faktör Analizi Dönüşümlü Matrisi

Sorular	Alt faktörler				
	İlgisizlik	Yararlılık	Sevgi	Güven	Öğreticinin rolü
Felsefe Dersin Konularının Beni Sıktığını Düşünüyorum*	.779				
Felsefe Dersine Girerken Huzursuz Olurum*	.778				
Felsefe Dersine Çalışırken Canım Sıkılır*	.757				
Felsefe Dersinin Saatinin Fazla Olduğunu Düşünüyorum *	.743				
Felsefe Adını Duyunca Huzursuzlanırım*	.739				
Felsefe Dersinden Nefret Ederim*	.731				
Felsefeye Çalışırken Hiç Bir Şey Anlamadığımı inancındayım*	.731				
Felsefe Dersinin İlerde Sahip Olmayı Düşündüğüm Mesleğe Katkısı Fazladır.		.781			
Felsefe Dersi Gelecekteki Hayatıma Yaralı Olacaktır.		.745			
Felsefe Dersinde Başarılı Olmak ileride Çalışma Olanaklarımı Arttıracaktır.		.731			
Felsefe Herkes için Gerekli Bir Derstir.		.666			
Her Gün Felsefe Dersimizin Olmasını İsterim.			.867		
Felsefe Dersini Sabırsızlıkla Beklerim.			.781		
Felsefe Dersine Ayrılan Ders Saatlerinin Daha Fazla Olmasını İsterim.			.743		
Felsefe Öğretmeni Olmak İsterim.			.663		
Felsefe Dersinden iyi Notlar Alabilirim.				.865	
Felsefe Dersi Kolay Bir Derstir.				.751	
Felsefe Dersini Başaracağımı Düşünüyorum.				.713	
Felsefe Öğretmeninin Arkadaşça Tavrı Beni Derse Çeker.					.901
Felsefe Öğretmenimin istekli Olması Dersin Zevkli Geçmesini Sağlar.					.886
Özdeğer	4.4	2.7	2.6	2.1	1.7
Açıklanan varyans (%)	22.1	13.8	13.4	10.6	8.9
Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayı	.900	.825	.825	.696	.846
Toplam açıklanan varyans (%)					68.9
Kaiser-Meyer-Olkin Testi Ölçüm Yeterliliği					.893
Bartlett's Küresellik Testi					3228.012
Anlamlılık					.001
Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı					.911

*Olumsuz maddeler

Faktör analizi sonucunda kendi içerisinde 5 ayrı alt faktör barındıran bir ‘Felsefe Dersi Tutum Ölçeği’ ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan ölçeğin madde ortalamaları ve alt faktör

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

ortalamaları da araştırmacıya sergilenen tutumu değerlendirme aşamasında bir fikir vermektedir. İlgili madde ortalamaları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Buna göre felsefe dersi tutum ölçeğinin maddelerine verilen cevapların ortalamasına bakıldığında en yüksek ortalamaya öğreticinin rolü alt faktörünün, daha sonrasında ise ilgisizlik alt faktörünün sahip olduğu görülmektedir. Sevgi alt faktörünün ise en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Felsefe Dersi Tutum Ölçeği Madde Ortalamaları

İlgisizlik Alt Faktörü	Ortalama
Felsefe Dersin Konularının Beni Sıktığını Düşünüyorum*	3,245
Felsefe Dersine Girerken Huzursuz Olurum*	3,780
Felsefe Dersine Çalışırken Canım Sıkılır*	3,353
Felsefe Dersinin Saatinin Fazla Olduğunu Düşünüyorum *	3,673
Felsefe Adını Duyunca Huzursuzlanırım*	3,873
Felsefe Dersinden Nefret Ederim*	3,747
Felsefeye Çalışırken Hiç Bir Şey Anlamadığımı inancındayım*	3,568
Genel ortalama: 3,605	
Yararlılık Alt Faktörü	Ortalama
Felsefe Dersinin İlerde Sahip Olmayı Düşündüğüm Mesleğe Katkısı Fazladır.	2,232
Felsefe Dersi Gelecekteki Hayatıma Yaralı Olacaktır.	2,770
Felsefe Dersinde Başarılı Olmak ileride Çalışma Olanaklarımı	2,573
Felsefe Herkes için Gerekli Bir Derstir.	2,549
Genel ortalama: 2,531	
Sevgi Alt Faktörü	Ortalama
Her Gün Felsefe Dersimizin Olmasını İsterim.	1,788
Felsefe Dersini Sabırsızlıkla Beklerim.	1,975
Felsefe Dersine Ayrılan Ders Saatlerinin Daha Fazla Olmasını İsterim.	1,997
Felsefe Öğretmeni Olmak İsterim.	1,857
Genel ortalama: 1,904	
Güven Alt Faktörü	Ortalama
Felsefe Dersinden iyi Notlar Alabilirim.	3,513
Felsefe Dersi Kolay Bir Derstir.	2,716
Felsefe Dersini Başaracağımı Düşünüyorum.	3,397
Genel ortalama: 3,208	
Öğreticinin Rolü Alt Faktörü	Ortalama
Felsefe Öğretmeninin Arkadaşça Tavrı Beni Derse Çeker.	3,774
Felsefe Öğretmenimin istekli Olması Dersin Zevkli Geçmesini Sağlar.	4,031
Genel ortalama: 3,905	

*Olumsuz maddeler

Çalışmada 5’li Likert ölçeği kullanıldığı için, ortalaması 3’ün altında olan (1-2) alt faktörlere ait düşük tutum sergilendiği; ortalaması 3’ün üzerinde olan (4-5) alt faktörler için ise

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

öğrencilerin daha yüksek bir tutuma sahip olduğu ifade edilebilir. 3 değeri ise ortalama bir tutumu ifade etmektedir (Alım, 2008: 27).

Ölçekteki soru maddeleri içerisinde öğrencilerin en fazla katıldıkları madde Öğreticinin rolü alt faktöründe yer alan “Felsefe öğretmenimin istekli olması dersin zevkli geçmesini sağlar” maddesi olmuştur. Ortalaması 4,031 olan bu madde öğreticinin rolünü vurgulaması açısından önemlidir. Öğrencilerin en az katıldıkları madde ise 1,788 ortalaması ile “Her gün felsefe dersimizin olmasını isterim” şeklindeki madde olmuştur. Bu madde sevgi alt faktörü içerisinde yer almaktadır.

Derse veya konuya karşı ilgisiz olma ve güven duyma bir tarafta yer alırken korku veya sevmeme bir diğer tarafta yer almaktadır. Birçok ölçekte benzer alt boyutlara rastlanmaktadır. Çünkü belirli bir derse karşı tutum geliştirmek aslında tam da sevmek, korkmak, ilgisiz olmak veya güven duymak demektir.

Bu ölçekte yer alan ilgisizlik alt faktöründeki maddeler gözünde bulundurulduğunda öğrencilerin şunları dikkate aldığı söylenebilir; felsefe dersi veya konuları öğrencileri “sıkırmakta, huzursuzlandırmakta, nefret hissi uyandırmaktadır.” Ayrıca öğrenci “hiçbir şey anlamamakta ve ders saati ona fazla gelmektedir.” Bütün bu duygu ve düşünceler öğrencilerin felsefe dersine karşı ilgisiz bir tutum benimsemesine yol açmaktadır. İlgisizlik alt faktöründeki madde ortalamalarının 3,605 çıkması ilgisizliğin yüksek orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yararlılık alt faktörü incelendiğinde daha çok geleceğe dönük kaygılar ve beklentilerin ağır bastığı görülmektedir. Bu alt faktör açısından Felsefe dersi “gelecekteki hayata katkısı, yapacağı mesleğe katkısı, iş olanaklarını artırması” açısından gerekli görülmektedir. Ortalaması 2,549 olan yararlılık faktörünün, öğrenciler açısından düşük bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Güven alt faktörü daha çok “dersi başarabileceğine, sınavlarda iyi notlar alabileceğine dair bir içsel güven duyarak dersi kolay bulma” ile alakalı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Güven alt faktörü ortalaması 3,397 olurken, öğrenciler bu alt faktöre ilişkin orta düzey bir tutuma sahip olmaktadır.

Sevgi alt faktörü (1,904) en düşük ortalamaya sahip maddelerden oluşan bir alt faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bir anlamda öğrencilerin felsefe dersini çok da sevmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Buna rağmen sevgi alt faktörünün soru maddelerine bakıldığında öğrencilerin, “felsefe dersini sabırsızlıkla beklemeleri, ders saatinin fazla olmasını istemeleri, hatta her gün felsefe dersi olmasını istemeleri ve felsefe öğretmeni olmak istemeleri” gibi maddelerin olduğu görülmektedir.

Diğer yandan öğreticinin rolüne dair istek ve arzuları ortaya koyan, öğreticinin rolü alt faktörü en yüksek ortalamaya sahip maddelerden oluşmaktadır. Bu durum, öğrencilerin felsefe öğretmenlerine dair beklentilerini ifade etmektedir. Yoksa gerçekte öğretmenler ‘arkadaşça mı yaklaşmakta’ veya ‘istekli bir şekilde mi sınıfa gelmektedirler’ bu ve benzer sorulara cevap niteliği taşımamaktadırlar. Öğreticinin rolü veya öğretmenin sınıf içi tutum ve davranışları oldukça önemsenecek bir unsurdur. Öğrenciler tarafından beklenen “öğretmenin arkadaşça yaklaşımı ve dersi severek anlatması” durumu, öğreticinin rolünü olumlu bir eksende ortaya koymaktadır.

Bir ölçüğe dair geçerlik güvenilirlik çalışılması yapılması sürecinde, yapı geçerliliğini test etmek amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmaktadır (Çelik, 2013: 255-256). Bu çalışmada yapı geçerliliği açısından gerekli olan açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen faktör setlerinin ikinci kez doğrulanması ilkesine dayanan doğrulayıcı faktör analizi yapılmamıştır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

Diğer yandan bu çalışmada cinsiyet, akademik alan ve okul türlerine ve ailenin gelirine göre bazı analizler yapılmıştır.

Örneğin, cinsiyet değişkeni ile felsefe dersi tutum ölçeği alt faktörleri arasında yapılan t-testi sonuçlarına göre cinsiyet ile alt faktörler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu açıdan kız ve erkek öğrencilerin felsefe dersine yönelik tutumlarının benzer ölçüde oldukları, erkek ve kız öğrenciler arasında felsefe derine yönelik tutuma ilişkin bir ayrıma gitmenin doğru olmadığı bulgulanmıştır.

Öğrencilerin ‘akademik alanları’ temel alındığında yapılan varyans analizine göre sadece ‘güven’ alt faktöründe öğrenciler anlamlı şekilde farklılaşmış; ancak diğer alt faktörlerde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre ‘Sosyal bilimler’ alanındaki öğrenciler açık bir şekilde ‘Türkçe-matematik’ alanındaki öğrencilerden farklılaşmaktadır (F: 6.880; p:0.001). Bu farklılaşmaya göre; ‘Türkçe-matematik’ ve ‘Fen bilimleri’ alanındaki öğrenciler güven alt faktörü açısından ortalamanın altında kalmaktadırlar. Bekleneceği gibi Sosyal bilimler alanındaki öğrencilerin ‘güven’ alt faktörlerindeki ortalamaları diğer alandaki öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.

Öğrenci ailelerinin aylık gelir durumları ile felsefe dersi tutum ölçeği ile yapılan varyans analizinde gelir durumu ile ilgisizlik alt faktörü arasında anlamlı bir fark görülmüştür (F:3.581; p:0,014). Geliri 1000 TL’nin altında olan ailelerin çocukları, geliri 1000-1990 TL arasında olan aile çocuklarına göre ortalamanın altında kalmaktadır.

Öğrencilerin okudukları okullara göre yapılan varyans analizinde ‘Yararlılık’ ve ‘Güven’ alt faktörlerine ilişkin anlamlı bulgulara rastlanılmıştır. Buna göre belirli okullar anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Ortalamalar açısından homojen alt gruplar testine bakıldığında durum daha da belirgin bir hal almaktadır. ‘Yararlılık’ alt faktörü açısından (F:3.473 p:0,001) ortalamanın altında kalan okullar; Anadolu İHL, Özel Sema Anadolu ve Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Aksaray Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, HCK Anadolu Sağlık Lisesi, NMY Kız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi olurken; ortalamanın üzerinde yer alan okullar ise sırayla Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Aksaray Fen Lisesi, Kanber Demir Lisesi, Merkez İHL, Hazım Kulak Anadolu Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi, Özel Artı Metropol Lisesi olmuştur. Ortalamanın altındaki okul öğrencileri felsefe dersini daha az faydalı bulurlarken ortalamanın üzerinde kalan okul öğrencileri felsefe derslerini kendileri ve gelecekleri açısından daha çok yararlı bulmuşlardır.

Okul türüne göre ‘Güven’ alt faktörüne yapılan varyans analizinde (F:2,082 p:0,018) ortalamanın altında kalan okullar; NMY Kız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Atatürk Anadolu Lisesi, Hazım Kulak Anadolu Lisesi, Merkez İHL, Aksaray Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Kanber Demir Lisesi olmuşlardır. Buna mukabil ortalamanın üzerinde olan okullar ise; Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Özel Artı Metropol Lisesi, HCK Anadolu Sağlık Lisesi, Anadolu İHL, Özel Sema Anadolu ve Fen Lisesi, Aksaray Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi okulları olmuşlardır. Böylece ortalamanın altında kalan okul öğrencileri felsefe dersine dair çok az güven duymakta ve bu dersi başaracaklarına dair umutları düşük düzeyde olurken; ortalamanın üzerindeki okul öğrencileri çok daha fazla güven duymakta ve bu dersi rahatlıkla başarabileceklerini ve kendileri için kolay bir ders olduklarını düşünmektedirler.

3. Ölçeğe Dair Yorumlar ve Genel Sonuç

Genel olarak çalışmanın en önemli sonucu daha sonraki araştırmalarda da kullanılabilir olan ‘Felsefe Dersi Tutum Ölçeği’nin bulgulanmasıdır. Böylece bu çalışma sonucunda geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış beş alt faktörü olan bir ölçeğe ulaşılmıştır. Elde edilen ölçeğin ilgisizlik, yararlık, güven, sevgi ve öğreticinin rolü alt faktörleriyle toplam varyansın % 68,9’unu açıkladığı

görülmüştür. Ölçekteki alt faktörlerden açıklayıcılığı en yüksek olan ‘ilgisizlik’ faktörü (22,1) olmuştur.

Madde yüklerinin 0.60 ve üzeri olmasına dikkat edildiğinden; ölçek maddeleri alt faktörler altında yüksek değerlerde öbekleşmişlerdir. Ancak ortalamalar dikkate alındığında sevgi alt faktörü gibi düşük seviyede öğrenci tutumu belirlenen alt faktörler de olmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda 20 maddelik ölçeğin tamamı kullanılacağı gibi yapılmak istenen analize göre istenilen alt faktörler, tekrar güvenilirlik analizi yapıldıktan sonra kullanılabilir.

Genel bir kanı olarak öğrencilerin felsefe dersini pek sevmediği fikri yaygındır. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan alt faktörlere ait ortalamalara bakınca sevgi alt faktörünün oldukça düşük (1,9) bir ortalamaya sahip olduğunu görmek mümkündür. Diğer yandan ilgisizlik alt faktörü ise (3,6) yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bu durum öğrencilerin felsefe derslerini daha az sevdiğini ve ilgisiz oldukları şeklinde bir yorum yapılmaya imkân sunmaktadır.

İlgisizlik alt faktöründen elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin felsefe dersine olan tutumlarını daha iyi bir düzeye çekebilmek önemlidir. Yani “öğrencilerin huzursuzlanmaması, canlarının sıkılmaması ve dersi daha anlamlı bulmaları” için bu duygu ve tutumlarla başa çıkmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Cinsiyete göre yapılan t-testi sonucuna göre felsefe dersine yönelik tutum açısından erkek ve kız öğrencilerin herhangi bir farklılık sergilemedikleri bulgulanmıştır.

Diğer yandan akademik alanlarına göre bir değerlendirme yapıldığında öğrencilerden, sosyal bilimler alanına dâhil olanların felsefe dersine karşı diğer akademik alanlardaki öğrencilerden güven alt faktörü açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulgulanmıştır. Bu durum sosyal bilimler alanındaki öğrencilerin felsefe dersi açısından kendilerinden oldukça emin ve bu dersi rahatlıkla geçebileceklerine dair güven duyduklarını göstermektedir.

Anketin yapıldığı dönemde Aksaray Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri henüz 11.sınıfa gelmediği için bu liseye uygulama yapılamamıştır. Daha kesin sonuçlara varabilmek ve lise türleri arasında daha net bir kıyaslama yapabilmek için Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri de daha sonraki çalışmalara dâhil edilmelidir.

Hazırlanan ölçeğin standartlaşması ve daha ileri çalışmalarda sorunsuz kullanılabilmesi açısından, başka bir evren ve örneklem düzeyinde, ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının tekrardan yapılması ve elde edilen veri setleriyle Doğrulayıcı Faktör Analizinin de yapılmış olması daha tutarlı sonuçlar almayı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKENDERE, Mehibe; ÖZYALVAÇ, Nur Tuba; DUMAN Savaş (2010) Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 24 / 2010. Sf: 1-10.
- ALIM, Mete (2008) Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları, Doğu Coğrafya Dergisi Cilt 13, Sayı 19. Sf: 25-32.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2002) Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 8 (32)Sf: 470-483.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2006) Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 6. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- CANAKAY, Esin Uçal (2006) Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üni. Eğt. Fak. Denizli
- ÇELİK, Eyüp (2013) Evlilik Hoşnutsuzluğu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması Ss, 249-261. Adaptation Of Marital Disaffection Scale To Turkish: Study Of Validity And Reliability. Doi Number :<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5663>.
- DEMİRKAYA, Hilmi; ARIBAŞ, Kenan (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12; Sf: 179- 187.
- EKİCİ, Sümmani; BAYRAKTAR, Akan; HACICAFEROĞLU, Burhanettin (2011) Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Değerlendirilmesi. Uluslararası İnsani Bilimleri Dergisi. Cilt:8 Sayı:1 Yıl:2011Sf: 829-839
- ERDOĞAN, İrfan (2012) Pozitivist Metodoloji Ve Ötesi. Ankara: Erk Yayınları
- GEZER, Kudret; KÖSE, Sacit; EROL, Gül Hanım (2006) Çal, Bekilli Ve Baklan Lise Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, Çal Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi, Eylül 2006. Denizli. Sf: 662–666
- GEZER, Kudret; ÇOKADAR, Hulusi; KÖSE, Sacit; BİLEN, Kadir (2006) Lise Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması: Buldan Örneği. Buldan Sempozyumu Pamukkale Üniversitesi Buldan Meslek Yüksekokulu. (23-24 Kasım 2006)Sf: 71-77
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri (2004) Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Fırat University Journal of Social Science. Elazığ-2004. Cilt: 14, Sayı: 2, Sf: 185-195
- KAN, Adnan; AKBAŞ, Ahmet (2005) Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Aralık2005, ss. 227-237.
- KOÇAOĞLU, Melih; TÜRKMEN Lütfullah (2010) Biyoloji Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11,Sayı 2,Ağustos 2010,Sayfa 229-245
- PEHLİVAN, Hülya (2010) Ankara Fen Lisesi Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Benlik Tasarımlarının Bazı Ailesel Faktörler Açısından İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi.Eylül 2010, Cilt:18, No:3.Sf: 805-818
- PEKER, Murat; Mirasyedioğlu Şeker (2003) Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumları Ve Başarıları Arasındaki İlişki. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl:2003 (2) Sayı:14, Sf:157-166
- SARITAŞ, Emel; SÜRAL, Serhat (2008) Fen Ve Teknoloji Öğretmenliği Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1/2, 201-213
- SİPAHİ, Beril; YURTKORU, E.Serra; ÇİNKO, Murat (2010) Sosyal Bilimlerde SPSS’le Veri Analizi. 3. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- TAVŞANCIL, Ezel (2002)Tutumların Ölçülmesi Ve SPSS İle Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın.
- ÖSYM (2014) 2014 Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sistemi Kılavuzu. Ankara: ÖSYM.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

- ÖZMEN, Dilek; ÇETİNKAYA, Aynur Çakmakçı; NEHİR, Sevgi (2005) Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 4 (6) Sf:330-344
- ÖZGEN, Nurettin; BİNDAK, Recep (2009) Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Siirt Örneği. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 29, sayı 2 (2009) 421-440.
- ÖZGEN, Nurettin; BİNDAK Recep; BİREL, Fırat K. (2007). Coğrafya Dersine Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 13, Sf: 58- 64.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- TECİM, E., Felsefe Dersi Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 971-984, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7869>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015

